

Alternative Medicine

R' Mordechai Torczyner – torczyner@torontotorah.com

Our agenda

Jewish law views established medical consensus as crucial for permitting medical professionals to practice. But how far does this extend; are all alternative therapies prohibited by Jewish law? And what defines “medical consensus” and evidence in our modern age?

By the end of this session participants will:

- (1) Be able to describe the halachic perspective on the medical hierarchy of evidence.
- (2) Understand how Jewish law views medical consensus and alternative therapies.
- (3) Be able to determine the degree to which guidelines, consensus and evidence apply in their practice.

Vignettes

- (1) Reuven, a home health care nurse, sees a medical herbalist routinely for his Chronic Fatigue Syndrome, and believes the treatment is effective. One of Reuven’s regular patients complains of fatigue, for which he is being treated conventionally. Under professional regulations as well as Halachah, may Reuven suggest to his patient that he see a medical herbalist while maintaining conventional medical care?
- (2) After about ten years of seeing a medical herbalist, Reuven has become more skeptical that the treatment is effective; he now believes that the effect is likely a powerful placebo. However, Reuven has a new patient who seems likely to be helped by just such a placebo effect. May Reuven recommend an herbalist, if he is doing so solely with the placebo benefit in mind?
- (3) Chanah, a family physician with 12 years of experience in practice, reads a physician’s account of his own COVID recovery, which he credits to Gd, as well as to “high-dose melatonin, Vitamins C and D, zinc, coenzyme Q10, Aspilet and one dose of ibuprofen for the fever.” From the perspective of Halachah, what sort of evidence would Chanah need to see in order to justify recommending this regimen for patients, instead of conventional care? (See <https://lifestyle.inquirer.net/377907/quick-trip-to-covid-hell-and-back/>)
- (4) Susan contracts Hepatitis C, which leads to severe hepatic fibrosis. A scattered network of medical practitioners claim to have succeeded in treating this condition with extremely small doses of arsenic trioxide, a toxic compound which is used in certain cancer treatments. Government health officials warn that the treatment has not been rigorously tested for safety or efficacy, and is extremely hazardous. Susan has a cousin who recommends the treatment, and can provide it for her. Susan’s conventional doctors are not holding out much hope for reversing the fibrosis via conventional medicine. Are there circumstances in which Halachah would permit Susan to try this treatment?

What is Alternative Medicine?

1. CPSO, Complementary and Alternative Medicine

<https://www.cpso.on.ca/Physicians/Policies-Guidance/Policies/Complementary-Alternative-Medicine>

Refers to a group of diverse medical practices and products that are not generally considered part of conventional medicine. They are also sometimes referred to by other terms, such as non-traditional, and non-conventional. The boundaries between CAM and conventional medicine are not absolute and some specific CAM practices may become incorporated into conventional medicine.

2. Some current varieties   Product-based, Energy-based, Physical manipulation

3. Studies

Homeopathic wart treatment   <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/1596811/>

Homeopathic wart treatment   <https://jamanetwork.com/journals/jamadermatology/fullarticle/189547>

Lunar effect on surgery   <https://jamanetwork.com/journals/jamadermatology/fullarticle/189547>

Kinesiology and allergies   <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/11926427/>

Herbal medicine & chemo   <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0923753419378640>

Meta-study on homeopathy   <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5366148/>

1: Recommending herbal medicine to a patient

4. Talmud, Bava Kama 85a

בי ר' ישמעאל אומר + שמות כ"א + ורפא ירפא מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות

In the yeshiva of Rabbi Yishmael they said: "And he shall heal" – From here we see that permission is given to doctors to heal.

5. Rabbeinu Bechaye (13th-14th century Spain), Commentary to Shemot 21:19

ומה שארז"ל: (ב"ק פה א) "ורפא ירפא", מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות, לא אמרו אלא במכה שבחוזן שהכתוב מדבר בה, אבל חולי מבפנים אין זה תלוי ביד הרופא אלא ביד הרופא כל בשר (איוב יב, י) "אשר בידו נפש כל חי".

When our sages said. "'And he shall heal' – From here we see that permission is given to doctors to heal," they only said this for an external injury, as in the biblical context. But an internal injury is not in the hand of the healer, but in the hand of the Healer of all flesh, "in whose Hand is the spirit of all who live. (Job 12:10)"

6. Rabbi Shabbtai haKohen (17th century Lithuania), Shach to Yoreh Deah 336:1

נתנה התורה כו'. שלא יאמר מה לי לצער הזה שמא אטעה ונמצאתי הורג בשוגג:

"The Torah gave, etc." That one should not say, "What do I need with this pain? Perhaps I will err, and kill someone accidentally!"

7. Rabbi Avraham Yitzchak Kook (20th century Israel), Daat Kohen 140

ופשטם של דברי חז"ל (ב"ק פ"ה), ורפא ירפא מכאן שנתנה תורה רשות לרופא לרפאות, מורה כן, שעיקר הרפואה מצד חכמתה מסופקת היא, שאם ה' דבר ברור איך יעלה עה"ד שלא יהי' מחויב לרפאות, וכי אין עובר על לא תעמוד על דם ריעך על כל צרה שבאה עליו אפ"י מן השמים, ואר"י בידי שמים הוא (כדאי' כתובות ד' למד /ל"/) ומ"מ הרי אנו מצווים להצילו, ואין חשש רחמנא מחי וכו', וה"נ דכותה.

The simple explanation of the words of the Sages, "'And he shall heal' – From this we see that the Torah permitted a doctor to heal," indicates that the knowledge involved in medicine is uncertain. Were it clear, how could anyone think there was no obligation to heal? Would one not be violating, 'Do not stand by the blood of another' for [not intervening to prevent] any trouble which befell a person, even trouble from Heaven! Even a lion is from heaven, and yet we are instructed to save people from lions and there is no concern of "G-d strikes; how may I heal?" So, too, in medical treatment.

8. Talmud, Shabbat 67a

אביי ורבא דאמרי תרוייהו כל דבר שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי האמורי.

Abbaye and Rava both said: Anything which involves healing is not "the ways of the Emorites".

9. Rabbi Dr. Avraham Steinberg (21st century Israel), HaRefuah kaHalachah Vol. 6 pg. 53

טיפולים סגוליים – מושג זה כמשמעותו בימינו לא מופיע בתלמוד אלא בלשון הפוסקים והמפרשים המאוחרים יותר. המשמעות המקורית של סגולה הוא אוצר, דבר יקר ונכבד, ורק מאוחר יותר הפך להיות במשמעות של 'מיוחד', 'סגולי', בעל תכונות מיוחדות.

"Segulah treatments" – This concept, in its modern meaning, does not appear in the Talmud, but only in the language of later halachic authorities and commentators. The original meaning of "segulah" is treasure, something valuable and honoured. Only later did it change to obtain a meaning of "special", of unique traits.

10. Rabbi Dr. Moshe Tendler, citing Rabbi Moshe Feinstein, HaMaor 272 (1983)

מו"ח הרב פיינשטיין שליט"א בקשני להודיע שאינו רוצה להתייחס לשאלתך למרות הנקודות ההלכתיות המעניינות שבה, של אין מבטלין איסור לכתחילה, של חמצותו של אלוהול וכו' וכו'.

הרפואה ההומיאופתית אינה ניתנת להחשב כרפואה בדוקה ומנוסה, שאפשר לאנשים להשתמש בה בלי שיהיה בניגוד לרצון ד'. שיטה רפואית שמגנה הסברה שכלתנית (רציונלית) מביאה לידי אמונות הבל ומסכנת את המרפאים בה להשפעת פולחנים (זרים), אמונות נסתרות ובסוף להתכחשות של סדר העולם שסידר השם ית'.

My mentor and father-in-law, Rav Feinstein, asked me to inform you that he does not wish to address your question, despite the interesting halachic points it involves, of "We do not nullify prohibitions actively," the chametz status of alcohol, etc. etc.

Homeopathic medicine is not considered "tried and tested medicine," which people may use without any opposition to the Divine will. A medical approach which degrades reason leads to empty beliefs and endangers its practitioners for the influence of (foreign) worship, hidden beliefs, and in the end to denial of the world order established by Gd.

11. Talmud, Bava Metzia 112a

"ואליו הוא נשא את נפשו" - מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה - לא על שכרו?

"For this he puts his life on the line (Devarim 24:15)" – Why did this person climb the ramp, become suspended from the tree, and give his life over to death? Was it not for his wages?

12. Rabbi Moshe Isserless (16th century Poland), Shulchan Aruch Yoreh Deah 155:3

"א דכל איסורי הנאה מדרבנן מותר להתרפאות בהן אפילו חולה שאין בו סכנה. (ר"ן פכ"ש בשם י"א וריב"ש רנ"ה)... ובלבד שלא יאכל וישתה האיסור, הואיל ואין בו סכנה... וכל חולה שמאכילין לו איסור צריכים שתהא הרפואה ידועה או על פי מומחה.

Some say that one may heal with anything which is subject to a rabbinic prohibition of benefit, even for a patient whose illness is not life-threatening... So long as one does not eat or drink the prohibition, since it is not life-threatening... And any time we feed a patient a prohibited item, it must be a known cure, or at the word of an expert.

13. Mishnah Shabbat 6:10 (67a)

יוצאין בביצת החרגול ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב משום רפואה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אף בחול אסור משום דרכי האמורי
One may travel [on Shabbat] with a locust's egg, fox's tooth or a *tzaluv* person's nail, for medical purposes, per Rabbi Meir. The sages said this is prohibited even during the week, due to Emorite practices.

14. Mishnah Yoma 8:6 (83a)

מי שנשכו כלב שוטה אין מאכילין אותו מהצר כבד שלו ורבי מתיא בן חרש מתיר

We do not feed a person from the liver of a rabid dog which bit him. Rabbi Matya ben Charash permits it.

15. CPSO, Therapeutic Options

<https://www.cpso.on.ca/Physicians/Policies-Guidance/Policies/Complementary-Alternative-Medicine>

Any CAM therapeutic option that is recommended by physicians must be informed by evidence and science, and it must:

- Have a logical connection to the diagnosis reached;
- Have a reasonable expectation of remedying or alleviating the patient's health condition or symptoms; and
- Possess a favourable risk/benefit ratio based on: the merits of the option, the potential interactions with other treatments the patient is receiving, the conventional therapeutic options available, and other considerations the physician deems relevant.

Physicians must never recommend therapeutic options that have been proven to be ineffective through scientific study.

16. A.P. v. L.K., 2021 ONSC 150 (CanLII), <<https://canlii.ca/t/jcgf7>>, retrieved on 2021-02-12

[75] Courts require a reliable foundation for novel or contested science to be admissible as evidence. In *J.-L.J.*, at para. 33, Binnie J. set out four factors to evaluate reliability:

- a. Whether the theory or technique can be and has been tested;
- b. Whether the theory or technique has been subjected to peer review and publication;
- c. The known or potential rate of error or the existence of standards; and
- d. Whether the theory or technique used has been generally accepted.

17. Rambam (12th century Egypt), Commentary to Yoma 8:6

וחכמים אומרים אין עוברין על מצוה אלא ברפוי בלבד שהוא דבר ברור שההגיון והנסיון הפשוט מחייבים אותו, אבל הריפוי בסגולות לא, לפי שענינם חלוש לא יחייבהו ההגיון, ונסיונו רחוק

The Sages say one may transgress only to heal in a clear way, such that logic and experience mandate it. One may not heal with *segulot*, because their nature is weak and their capabilities are not logically mandated, and they are untested.

18. Rambam (12th century Egypt), Moreh Nevuchim 3:37

ואמרו בפירוש כל שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי האמורי, רוצים בזה שכל מה שיגזרהו העיון הטבעי הוא מותר וזולתו אסור... ואל יקשה עליך מה שהתירו מהם במסמר הצלוב ושן השועל, כי הדברים ההם בזמן ההוא היו חושבים בהן שהוציא אותם הנסיון והיו משום רפואה... כי כל מה שנתאמת נסיונו באלו אע"פ שלא יגזרהו ההיקש הוא מותר לעשותו

They said explicitly that medicinal treatments are not subject to "Emorite ways", meaning that anything mandated by natural studies is permitted, and anything else is prohibited... Do not be troubled by their permission of a *tzaluv's* nail or a fox's tooth, for in their day they thought these were medical products of testing... Anything proven by testing may be practiced, even if logic does not dictate it.

19. Rambam (12th century Egypt), Commentary to Shabbat 6:10

וכן מדמים בעלי הסגולות שאם לוקחים מסמר מעץ הצלוב ותולים על מי שיש לו קדחת תמידית מועיל לו. והלכה כר' יוסי, לפי שהכלל אצלינו כל שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי האמורי, ולא עליו אמר הכתוב ולא תלכו בחקות הגוי וכו'

People who traffic in *segulot* imagine that if they would hang a nail from the tree of *tzlivah* on someone with chronic fever, it would help him. The law follows R' Yosi (R' Meir?), because our rule is that something medicinal is not subject to "Emorite ways", and the Torah did not say "Do not walk in the paths of the nations" regarding this.

20. Rambam (12th century Egypt), Mishneh Torah, Hilchot Shabbat 19:13

ויוצא בקליפת השום ובקליפת הבצל שעל המכה ובאגד שעל גבי המכה... ובביצת החרגול ובשן השועל ובמסמר הצלוב, ובכל דבר שתולין אותו משום רפואה והוא שיאמרו הרופאים שהוא מועיל

One may travel with garlic skin or onion skin on a wound or in a bandage on a wound... and with a locust egg or fox tooth or a *tzaluv* person's nail, or anything hanging on him for medicine, if doctors say it helps.

21. Rabbi David ibn Abi Zimra (16th century Egypt), Responsum 5 l'leshonot Rambam:153 (1526)

ויש לתרץ דעת הרב ז"ל דס"ל דרפואות הסגולות אינם רפואה כלל ואפ"י ספק רפואה אין בהם לחלל בהם שבת באיסור תורה או לאכול דברים האסורים מן התורה

One could explain the master's view thus: *Segulah* medicines do not heal at all, and lack even potential healing to justify violating biblical laws of Shabbat or eating biblically prohibited foods.

22. What about the Talmudic views that seem to validate *segulah*?

- Placebo (Meiri to Shabbat 67a)
- Rambam over-embraced philosophy (Vilna Gaon to Shulchan Aruch Yoreh Deah 179:13)
- Scientific statements in the Talmud may be wrong (Rabbi Neria Gutel, בהשנת הטבעים בהלכה)

23. Rabbi David ibn Abi Zimra (16th century Egypt), Responsum 5 l'leshonot Rambam 153 (1526)

שאם היו מתירין ספק רפואה היו באין לחלל שבת בדברים שלא יועילו ולא יצילו...

For if they would permit giving something which is not certain to cure, they would come to violate Shabbat for things that do not benefit and do not save...

24. Rabbi Avraham Gombiner (17th century Poland), Magen Avraham 328:1

ועבי"ד סס"קנ"ה דבעינן שתהא הרפוא' ידועה או ע"פ מומחה

See Yoreh Deah 155; we require a known medicine, or a medicine recommended by an expert.

25. Rabbi Asher Weiss (21st century Israel), Minchat Asher 1:120:2 and Minchat Asher to Parshat Bechukotai

הרי לן דאין לחלל שבת ולעבור על איסור אלא על רפואה בדוקה שנקבע ע"י הדעת והנסיון, ולענ"ד אין הרפואה החילופית בכלל זה, ורבים הטועים ומטעים ברפואה זו והמוני העם תולים תקותם בדברים שאין בהם ממש אלא הבל ורעות רוח. ואף שבודאי יש ברפואה החילופית יסודות נכונים ומועילים, וגם מרפאים רבים שהם מומחים וישרי דרך, אך קשה לדעת איזו היא ביאה ואיזו היא שיבה והאור והחושך משמשים בערבוביא, ובודאי שאין רפואה זו בדוקה ע"י הדעת והנסיון כרפואה המקובלת.

One may not violate Shabbat and transgress other than for a tested cure, established by intellect and experience. In my humble opinion, alternative medicine is not in this category. Many are those who err and mislead with this medicine, and the masses place their hope in insubstantial things, which are vapour and *re'ut ruach*. And although there certainly are correct and beneficial principles in alternative medicine, as well as many practitioners who are

expert and people of integrity, but it is hard to know whether one is coming or going, and light and dark serve in a jumble. Certainly, this medicine is not tested by intellect and experience, like traditional medicine.

26. Talmud, Shabbat 61a-b

תנו רבנן: איזהו קמיע מומחה? כל שריפא ושנה ושלש...

והתניא, "איזהו קמיע מומחה? כל שריפא שלושה בני אדם כאחד!" לא קשיא - הא למחויי גברא, הא למחויי קמיעא.

אמר רב פפא: פשיטא לי תלת קמיע לתלת גברי תלתא תלתא זימני איתמחי גברא ואתמחי קמיע, תלתא קמיע לתלתא גברי חד חד זימנא גברא איתמחי קמיעא לא איתמחי, חד קמיע לתלתא גברי קמיעא איתמחי גברא לא איתמחי. בעי רב פפא: תלתא קמיע לחד גברא מאי? קמיעא ודאי לא איתמחי, גברא איתמחי או לא איתמחי? מי אמרינן הא אסי ליה או דילמא מזולא דהאי גברא הוא דקא מקבל כתבא? תיקו.

Our sages taught: What is an expert amulet? One that healed three times...

But haven't we learned, "What is an expert amulet? One that heals three different people as one!" This is not a problem – the latter is to establish the creator as an expert, the former is to establish the amulet as expert.

Rav Pappa said: Obviously:

- Three amulets that work for three people three times each – the creator is expert and the amulets are expert;
- Three amulets that work for three people, one time each – the creator is expert, the amulets are not expert;
- One amulet that works for three people – the creator is not expert, the amulet is expert.

Rav Pappa asked: Three amulets for one person, what is the law? The amulets are certainly not expert, but is the creator expert or not? Do we say that he healed the patient, or perhaps the patient's *maza* was what made the text work? Let it stand.

27. Rabbi Rephoel Szmerla, *Alternative Medicine in Halachah*

28. Rabbi Benjamin Aaron Salnik (16th century Poland), Masat Binyamin 63

אין רצונו לומר שלא ימצא כלל באיש אחר שזוהו דבר בלתי אפשר לומר מה שנמצא באיש אחד מהאישים שיהא נמנע שימצא כן גם באיש אחר. אלא כוונתו לומר שהסימן שאנו סומכין עליו יהיה זר ומופלג הרבה עד שלא ימצא באיש אחר רק אחד מאלף או אלפים שלא יהא שכיח כלל.

Rabbeinu Yerucham did not require that the identifier be wholly unique to this person, for it is impossible to state that the characteristic of one person is not found in any other person. Rather, his intent was to say that the identifier on which we depend should be abnormal and greatly different (*zar umufflag harbeih*) to such an extent that it will not be found in anyone else, only one in a thousand or two thousand, such that it is not at all common.

29. Rabbi Zalman Nechemiah Goldberg (2002), Kol Tzvi Vol. IV page 25

לענ"ד אעפ"כ סומכין על זה. תדע, שהרי סומכין על טביעת עין מכח ההנחה שאין פרצופיהן של אנשים דומים זה לזה. ומנין לנו זאת? וכי נסעו בכל העולם ובדקו את כל האנשים וראו שאין שני אנשים דומים?

It appears, in my humble opinion, that we do rely on this. We see this from the fact that the court relies on recognizance, based upon the assumption that people's faces look different; how do we know that their faces are not identical? Have we traveled the world and checked all people, and have we seen that there isn't a single person who looks like another person?

30. Rabbi Eliezer Waldenberg (20th century Israel), Tzitz Eliezer 4:13:3

הצד השווה שאנו למדים מכל הנ"ל שכל שהרופא מכוון לשם רפוי ע"פ דרכי הרפואה שבידו מותר ומצוה בידו לרפאות את החולה ע"פ שיטת הרפואה המקובלת לריפוי מחלה זאת

The common denominator among the views cited above is that so long as the doctor intends to heal via the medical methods he possesses, he is permitted to do so, and it is a mitzvah for him to treat the patient via the accepted medical approach for this illness.

31. A.P. v. L.K., 2021 ONSC 150 (CanLII), <<https://canlii.ca/t/jcgf7>>, retrieved on 2021-02-12

[148] In *Levac v. James*, 2016 ONSC 7727, at paras. 112-113, rev'd on other grounds, 2017 ONCA 842, the court described the rationale behind the public documents exception to the hearsay rule as follows:

Under the public documents exception, the records and reports of public officials are admissible for the truth of their contents because of their inherent reliability or trustworthiness and because of the

inconvenience of requiring public officials to be present in court to prove the records and reports: *R. v. P.(A.)*, [1996] O.J. No. 2986 (C.A.). In *R. v. P. (A.)*, *supra*, Justice Laskin stated at para. 14:

At common law statements made in public documents are admissible as an exception to the rule against hearsay evidence. This exception is "founded upon the belief that public officers will perform their tasks properly, carefully, and honestly." Sopinka *et al. The Law of Evidence in Canada*, 2nd ed. p. 231. Public documents are admissible without proof because of their inherent reliability or trustworthiness and because of the inconvenience of requiring public officials to be present in court to prove them. Rand, J. commented on the rationale for the public documents exception to the hearsay rule in *Finestone v. The Queen* (1953), 1953 CanLII 81 (SCC), 107 C.C.C. 93 at 95 (S.C.C.):

The grounds for this exception to the hearsay rule are the convenience of the ordinary modes of proof and, the trustworthiness of the entry arising from the duty, and that they apply much more forcefully in the complex governmental functions of today is beyond controversy.

As noted by Justice Laskin, the rationale for the exception to the rule against hearsay was explained by Justice Rand in *R. v. Finestone*, 1953 CanLII 81 (SCC), [1953] 2 S.C.R. 107, where Justice Rand adopted what was said centuries earlier in the English case of *R v. Aickles* (1785), 1 Leach Cr. L. 390 at p. 392:

The law reposes such a confidence in public officers that it presumes they will discharge their several trusts with accuracy and fidelity; and therefore whatever acts they do in discharge of their public duty may be given in evidence and shall be taken to be true, under such a degree of caution as the nature and circumstances of each case may appear to require.

32. Facebook comment exchange <https://www.facebook.com/mordechai.torczyner/posts/10224483906308993>

SJ: No, "broadly accepted medical authorities" can be wrong. Why should they be immune to criticism? They are as susceptible to irrationality/mass hysteria as anyone else. 100 years ago, "broadly accepted medical authorities" promoted the sterilization of undesirables. 60 years ago, "broadly accepted medical authorities" promoted lobotomies for the mentally ill. 1 year ago, "broadly accepted medical authorities" were killing COVID patients with unnecessary intubations. Would halacha have mandated following those findings? Or rather, shouldn't we all do our own research to confirm what our experts are telling us? <https://www.jccf.ca/is-the-notion-of-asymptomatic-spread.../>

Torczyner: Of course they can be wrong. But the question is not "Can they be wrong," it's "What gives me the best odds of making a good decision?" And Halachah argues that the community of experienced professionals are more likely to be right than someone without medical education or medical experience reading the data on his own.

33. Ramban (13th century Spain), Torat ha'Adam, Shaar haMeichush, Inyan haSakkanah

במנין שוה ברופאים הולכין אחר חכמה ובקיאות... שומעין לחכם, והשני אינו ראוי להיות נשאל בפני מי שגדול ממנו בחכמה ובטל הוא. מיהו אחד במקום שנים, כיון שכולן רופאים ויודעים במלאכה זו אין דבריו של יחיד במקום שנים. מ"מ במופלג מהם בחכמה חוששין לדבריו להחמיר אפילו במקום רבים, אבל להקל כדן היחיד.

When the doctors [on each side] are of equal number, we follow the side which has greater wisdom and expertise... We listen to the wise, and the other is not worthy of being asked before one who is of greater wisdom. His word is void. But if it is one against two, then since all of them are doctors and they know this work, the words of the one are nothing before the two. But if he is much wiser than them, then we are concerned for his words to be strict, even against many. But to be lenient, we view him as [just] an individual.

34. Rabbi Chaim Yosef David Azulai (18th century Italy), Shiyurei Berachah to Birkei Yosef, Orach Chaim 328:1

והיום שאין שום אדם יכול לרפאות כי אם ברשות חכמיהם, סתם כל עוסק ברפואה נקרא מומחה. מהרי"ל ואל"י.

Today, when no one may treat without license from their scholars, all who are involved in treating are called "experts". (Maharil Valle)

2: Taking advantage of the placebo effect

35. Rambam, Mishneh Torah, Hilchot Avodah Zarah 11:11

מי שנשכו עקרב או נחש מותר ללחוש על מקום הנשיכה ואפילו בשבת כדי ליישב דעתו ולחזק לבו, אף על פי שאין הדבר מועיל כלום הואיל ומסוכן הוא התירו לו כדי שלא תטרף דעתו עליו

One may chant over the bite of a person who has been bitten by a scorpion or snake, even on Shabbat, to settle his mind and strengthen his heart, even though this does not help at all. He is dangerously ill, so they permitted this to keep his mind from being 'torn'.

36. CPSO Policy #4-05 (<https://www.cpso.on.ca/uploadedFiles/policies/policies/policyitems/Consent.pdf>)

Respect for the autonomy and personal dignity of the patient is central to the provision of ethically sound patient care. Through the translation of these ethical principles to law, the Supreme Court of Canada has confirmed the fundamental right of the individual to decide which medical interventions will be accepted and which will not.

37. Rabbi Moshe Feinstein (20th century USA), Igrot Moshe Choshen Mishpat 2:73:5

אם הוא מחמת שאינו מאמין לרופאים אלו צריכין למצא רופא שמאמין בו, ואם ליכא רופא כזה ואי אפשר לפניו מצד המחלה לחכות עד שיבין שהוא לטובתו וגם לא לשלחו כשרוצה בבית חולים וברופאים שהם בעיר אחרת מוכרחין הרופאים שבכאן לעשות בעל כורחיה אם כל הרופאים שבבית חולים זה סוברים שזהו רפואתו, וגם יהיה באופן שלא יתבעת מזה שאם יתבעת מזה אפילו שהוא ענין שטות אין לעשות כי הביעתותא אפשר שיזיקהו וגם ימיתהו ויהיה זה כהמיתוהו בידיים...

If a patient's refusal is because he does not trust the doctors, then they must find a doctor he trusts.

If there is no such doctor, and the disease is such that we cannot wait for him to understand that this is for his own good, and we cannot send him to another hospital and doctors in another town, then the doctors here must treat him against his will if all of the doctors in this hospital believe that this is the way to cure him.

This should be done in such a way that he is not frightened, even if his fright is foolish, for the fright could harm him, even fatally, and that would be like actively killing him...

38. Rabbi Dr. Avraham Steinberg (21st century Israel), HaRefuah kaHalachah Vol. 6 pp. 374-375

חולה הנוטה למות החפץ להוסיף טיפולים משלימים על הטיפולים המקובלים שהוא ממשיך לקבל, או חולה הנוטה למות שלמדע הרפואה הקונבנציונלי אין עוד מה להציע לו, והוא רוצה לקבל טיפולים אלטרנטיביים שאין כל הוכחה שהם מועילים – אם על כל פנים אינם מזיקים, אף שאין להמליץ על כך, אבל גם אין למנוע ממנו כדי לא לייאשו ולהשאיר לו תקווה מסויימת, ומותר לחולה לקחת טיפולים כאלה. ואם יש חשש של סיכון בטיפולים אלה אסור להשתמש בהם אלא אם כן קיים חשש שתיטרף דעתו של החולה אם לא יתנו לו טיפול זה – שאז הדבר מותר.

If a dying patient wishes to add complementary treatments to the ongoing traditional treatments, or in the case of a dying patient for whom conventional medicine has nothing left to offer wishes to accept alternative treatments which have no proof of effectiveness – if they will not harm, then even though we would not recommend this to him, one should not withhold it from him, lest we cause him to give up hope, and so we will leave him a certain level of hope. The patient may take such treatments. And if there is concern for danger from these treatments, one may not use them - unless there is concern that the patient's mind may be "torn" if they would not give him this treatment, in which case it is permitted.

3: Opting *only* for alternative medicine

39. Rabbi Yisrael Meir Kagan (20th century Poland), Mishneh Berurah 328:6

ואם החולה בעצמו מתיירא שיעברו עליו את השבת כופין אותו ומדברים על לבו שהוא חסידות של שטות
Should the patient fear that they will violate Shabbat for him, they should compel him and convince him, for this would be foolish piety.

40. Rabbi Yosef Karo (16th century Israel), Shulchan Aruch Orach Chaim 618:1

חולה שצריך לאכול, אם יש שם רופא בקי אפילו הוא עובד כוכבים שאומר: אם לא יאכילו אותו אפשר שיכבד עליו החולי ויסתכן, מאכילין אותו על פיו... אפילו אם החולה אומר: אינו צריך, שומעים לרופא

If a patient needs to eat, and an expert doctor – Jewish or not Jewish – says that without eating his illness may worsen and he may be endangered, we feed him... Even if the patient denies needing it, we listen to the doctor.

41. Rabbi Eliezer Waldenberg (20th century Israel), Tzitz Eliezer 5: Ramat Rachel 20:3

מכיון שלפי מציאות הדברים דכמעט רובא דרובא דבני אדם אינם זכאים לכך שתבוא רפואתם ע"י נס מן השמים והתורה בעצמה לא תסמוך דינא על הנסים א"כ שוב כלול נתינת הרשות גם לחולה, ועוד יותר מזה דמצוה וחיובא נמי איכא בדבר כיון דלפי מעשה האדם חיותו תלוי בכך

Since almost the great majority of people do not merit healing via miracles from Heaven, and the Torah itself says not to depend upon miracles, this permission to pursue healing applies to patients as well. Further, it is a mitzvah and obligation, since his life depends upon it.

42. Rabbi Yitzchak Weiss (20th century England/Israel), Minchat Yitzchak 4:120:2

מה מהני רצונה בזה, אם דינא הכי

What does the patient's desire have to do with this?

4: Hazardous alternative medicine

43. Rabbi Yaakov Reischer (17th century Prague), Responsa Shevut Yaakov 3:75

בנדון זה, כיון שודאי ימות מניחין הודאי ותופסין הספק, אולי יתרפא. ומ"מ אין לעשות הרופא כפשוטו כן, רק צריך להיות מתון מאוד בדבר לפקח עם רופאין מומחין שבעיר ע"פ רוב דיעות, דהיינו רובא דמינכר שהוא כפל, לפי שיש לחוש לקלי דעת. ע"כ יעשה ע"פ רוב דיעות הרופאים והסכמת החכם שבעיר

In this case, since he will certainly die [without the treatment], we leave the certainty and take the possibility; he might be healed. Still, the doctor should not simply proceed with this; he must be very patient, checking with local expert doctors and deciding based on the majority of views, meaning a recognizable majority – which is double – for there is concern regarding frivolous people. Therefore, he should follow the majority of medical opinions, and the agreement of the leading local authority.

44. Rabbi David ibn Abi Zimra (16th century Egypt), Responsum 4:66 (1138)

אם אמר צריך אני לרפואה פלונית ורופא אמר שאותה תרופה יזיקהו שומעין לרופא משום סכנת חולה ואפי' בחול.

If the patient says, "I need this medicine," and the doctor says the medicine would harm him, we listen to the doctor because of the danger to the patient, and even during the week.

45. Rabbi Avraham Gombiner (17th century Poland), Magen Avraham 328:6

חולה אומר צריך אני לתרופה פלונית ורופא אומר א"צ שומעין לחולה ואם הרופא אומר שאותו תרופה יזיקהו שומעין לרופא

If the patient says, "I need this medicine," and the doctor says he doesn't, we listen to the patient. If the doctor says the medicine would harm him, we listen to the doctor.

Review Questions

- 1) Why is testing alternative medicine difficult?
- 2) What are the two main concerns in use of alternative medicine?
- 3) How does Halachah validate a medical treatment?
- 4) May one offer alternative medicine for its placebo effects, without disclosing that this is the purpose?
- 5) May one pursue alternative medicine in lieu of conventional medicine?
- 6) May one pursue an alternative medicine which is recognized as hazardous?